

Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Accountantsrapport bij VGR 4 ERTMS

Colofon

Titel	Accountantsrapport bij VGR 4 ERTMS
Uitgebracht aan	de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Datum	8 april 2016
Kenmerk	ADR/2016/341
Bijlage(n)	1

Inhoud

Inleiding	4	
1	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant bij de financiële verantwoording over de periode 1 januari 2015 tot en met 31 december 2015	6
	CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	6
2	Rapport van bevindingen inzake de beheersing en het beheer van het programma ERTMS en inzake Voortgangsrapportage 4	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Verrichte werkzaamheden	9
2.3	Bevindingen inzake de beheersing en het beheer van het programma ERTMS	9
2.3.1	Transitie van het programma	9
2.3.2	Scope	10
2.3.3	Planning	11
2.3.4	Risicomanagement	11
2.3.5	Kwaliteitsmanagement	12
2.3.6	Configuratiemanagement	12
2.3.7	Onafhankelijke SI-functie	13
2.3.8	Documentmanagement	13
2.4	Bevindingen inzake voortgangsrapportage 4	14
2.4.1	De volledigheid van de in de voortgangsrapportage opgenomen informatie	14
2.4.2	Risico's opgenomen in de voortgangsrapportage	14
Bijlage: Financiële verantwoording	15	

Inleiding

De Tweede Kamer heeft op 11 juni 2013 het European Rail Traffic Management Systeem (ERTMS) aangewezen als groot project. In het kader van de Regeling grote projecten dient bij de voortgangsrapportages periodiek een accountantsrapport gevoegd te worden met een oordeel over:

- de kwaliteit en de volledigheid van de in de voortgangsrapportage opgenomen financiële en niet-financiële informatie;
- de beheersing en het beheer van het project, waaronder begrepen de toereikendheid van de projectorganisatie, de kwaliteit van de bestuurlijke informatievoorziening, de werking van de administratieve organisatie en de werking van het systeem van interne controle.

Bij brief van 14 januari 2016 (Kamerstuk 33652 nr. 39) heeft de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu de Tweede Kamer geïnformeerd dat het uit oogpunt van zorgvuldigheid van belang is om meer tijd te nemen voor de huidige planuitwerkingsfase. Dit wordt onder andere gemotiveerd met de constatering dat het programma nog niet beschikt over een adequate programmabeheersing. De Staatssecretaris vindt het van belang dat de programmabeheersing nu eerst goed op orde wordt gebracht.

De constatering dat de programmabeheersing op orde moet worden gebracht in combinatie met de transparantie daarover is een belangrijk startpunt voor de door te voeren verbeteringen.

Het voorgaande betekent wel dat wij in deze rapportage slechts beperkt ingaan op de programmabeheersing gedurende 2015; de programmabeheersing is immers in zijn totaliteit aan revisie onderhevig. In paragraaf 2.3.1 zullen wij nader ingaan op de zogenaamde 'transitie-periode'.

Het onderzoek is uitgevoerd door de Auditdienst Rijk (ADR) in opdracht van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu (IenM).

Beschrijving van het object van onderzoek

Wij hebben voortgangsrapportage 4, met als peildatum 31 december 2015, onderzocht. Deze voortgangsrapportage is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de Staatssecretaris van IenM.

Het is onze verantwoordelijkheid om:

- een controleverklaring af te geven met betrekking tot de in de voortgangsrapportage 4 verantwoorde aangegane verplichtingen, uitgaven en ontvangsten over de periode 1 januari 2015 tot en met 31 december 2015;
- bevindingen te formuleren over:
  - de volledigheid van de in de voortgangsrapportage 4 opgenomen financiële en niet-financiële informatie in relatie tot de eisen gesteld in artikel 12 van de Regeling grote projecten;
  - de beheersing en het beheer van het programma.

Hoewel in de voortgangsrapportage, op verzoek van de Kamer, wordt gerapporteerd over de ERTMS Pilot Dual Signalling Amsterdam-Utrecht en de uitrol van ATB-vv, behoren deze onderwerpen niet tot het grote project ERTMS. Wij hebben deze onderwerpen derhalve niet in ons onderzoek betrokken.

Dit is het tweede rapport van de Auditdienst Rijk (ADR) bij een voortgangsrapportage van het programma ERTMS. Eerder hebben wij een rapport uitgebracht bij voortgangsrapportage 2 (rapportnummer ADR/2015/598 d.d. 17 april 2015) en bij de basisrapportage (rapportnummer ADR/2014/695 d.d. 9 mei 2014).

Wij zullen jaarlijks bij de voortgangsrapportage met als peildatum 31 december een rapport uitbrengen.

1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant bij de financiële verantwoording over de periode 1 januari 2015 tot en met 31 december 2015

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Afgegeven ten behoeve van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Verklaring betreffende de in de voortgangsrapportage opgenomen financiële verantwoording

Wij hebben de financiële verantwoording over de periode 1 januari 2015 – 31 december 2015 van het programma ERTMS gecontroleerd. Deze financiële verantwoording bestaat uit tabel 3 Ontvangsten (€ 0,85 miljoen), tabel 4 Uitgaven (€ 20,1 miljoen) en tabel 5 Aangegane verplichtingen (€ 48,5 miljoen), zoals opgenomen in paragraaf 3.5.3 Financiën van voortgangsrapportage 4. Deze tabellen zijn eveneens opgenomen in de bijlage van deze rapportage.

Verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu

De staatssecretaris van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu is verantwoordelijk voor het opmaken van de financiële verantwoording die de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten getrouw dient weer te geven, in overeenstemming met de vereisten voor financiële verslaggeving zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet 2001, de daaruit voortvloeiende regelgeving en de Regeling grote projecten. De staatssecretaris is tevens verantwoordelijk voor de comptabele rechtmatigheid van de in de financiële verantwoording opgenomen verplichtingen, uitgaven en ontvangsten. Voorts is de staatssecretaris verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als zij noodzakelijk acht om het opmaken van de financiële verantwoording en de naleving van de eis van comptabele rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de financiële verantwoording, alsmede over de comptabele rechtmatigheid van de in deze verantwoording opgenomen verplichtingen, uitgaven en ontvangsten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële verantwoording geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de financiële verantwoording. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de financiële overzichten een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de financiële

verantwoording en voor het getrouwe beeld daarvan alsmede voor de comptabele rechtmatigheid van de in deze verantwoording opgenomen verplichtingen, uitgaven en ontvangsten, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door de staatssecretaris gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de financiële verantwoording.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons afkeurend oordeel te bieden.

Onderbouwing van het afkeurend oordeel

Verplichtingen

In tabel 5 van de financiële verantwoording van ERTMS is voor een bedrag van 48,5 miljoen euro aan aangegane verplichtingen opgenomen. Voor een bedrag van 1,9 miljoen euro vloeien deze verplichtingen voort uit aan externe organisaties gegunde opdrachten die in afwijking van de vigerende wet- en regelgeving ter zake van aanbesteding van diensten enkelvoudig onderhands zijn aanbesteed.

Voor een bedrag van 1,6 miljoen euro van de aangegane verplichtingen uit tabel 5 blijkt niet of er een objectieve leveranciersselectie heeft plaatsgevonden, waardoor het niet zeker is of voor deze aangegane verplichtingen de meest geschikte potentiële leveranciers zijn benaderd voor het indienen van offertes.

Uitgaven

In tabel 4 zijn betalingen opgenomen ten bedrage van 20,1 miljoen euro aan externe organisaties. Van deze betalingen kon voor een bedrag van 1 miljoen euro de rechtmatigheid niet in voldoende mate worden vastgesteld omdat daarvoor het bewijsmateriaal ontbreekt. In andere gevallen is in afwijking van de contractuele bepalingen 0,6 miljoen euro betaald aan deze externe organisaties terwijl op dat moment de desbetreffende prestatie nog niet was geleverd.

In tabel 4 zijn de uitgaven verantwoord op artikel 98 van de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Milieu en artikel 17 van het Infrastructuurfonds. Ruim 0,3 miljoen euro van deze uitgaven hadden verantwoord moeten worden op artikel 98 in plaats van artikel 17.

Afkeurend oordeel over de in de voortgangsrapportage opgenomen financiële verantwoording

Naar ons oordeel geeft de financiële verantwoording een getrouw beeld van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten in overeenstemming met de vereisten voor financiële verslaggeving zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet 2001, de daaruit voortvloeiende regelgeving en de Regeling grote projecten uitgezonderd hetgeen is aangegeven onder "onderbouwing van het afkeurend oordeel" inzake de onjuiste verantwoording van een gedeelte van de uitgaven op artikel 17 van het Infrastructuurfonds.

Voorts zijn wij van oordeel dat deze financiële verantwoording als gevolg van hetgeen is aangegeven onder "onderbouwing van het afkeurend oordeel" inzake de verplichtingen en betalingen niet voldoet aan de eis van comptabele

rechtmatigheid als bedoeld in paragraaf 5.15 van de Regeling
rijksbegrotingsvoorschriften 2016.

Den Haag, 8 april 2016

Auditdienst Rijk

drs. T.L. Enting-Beijering RA

2 Rapport van bevindingen inzake de beheersing en het beheer van het programma ERTMS en inzake Voortgangsrapportage 4

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn bevindingen geformuleerd met betrekking tot de beheersing en het beheer van het programma ERTMS en met betrekking tot voortgangsrapportage 4.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu is verantwoordelijk voor de toereikendheid van de beheersing en het beheer van het programma en voor het opmaken van voortgangsrapportage 4.

2.2 Verrichte werkzaamheden

Wij hebben bij de uitvoering van de opdracht gebruik gemaakt van de aanwijzingen opgenomen in Standaard 4400 uit de Nadere Voorschriften Controle en overige standaarden, 'Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden met betrekking tot financiële informatie'. Met betrekking tot de beheersing en het beheer van het programma ERTMS en met betrekking tot voortgangsrapportage 4 (met uitzondering van de tabellen 3, 4 en 5) wordt geen zekerheid verschaft omdat er geen controle-, beoordelings- of andere assurance-opdracht is uitgevoerd. Indien aanvullende werkzaamheden zouden zijn verricht of indien er een controle- of een beoordelingsopdracht zou zijn uitgevoerd, zouden wellicht andere onderwerpen zijn geconstateerd die voor rapportering in aanmerking zouden zijn gekomen.

De door ons verrichtte werkzaamheden hebben bestaan uit het houden van interviews en het uitvoeren van documentanalyses.

2.3 Bevindingen inzake de beheersing en het beheer van het programma ERTMS

2.3.1 *Transitie van het programma*

De Staatssecretaris heeft toegezegd de Kamer in de zomer 2016 te informeren over de transitie binnen het programma en over de geactualiseerde uitrolstrategie, nieuwe planning met geactualiseerde mijlpalen, baseline-keuze en andere belangrijke ontwerpkeuzes.

Mochten de basisreferenties, zoals opgenomen in de basisrapportage ERTMS, substantieel wijzigen, dan geven wij in overweging om de basisrapportage te actualiseren.

Gedurende de periode januari tot en met juni 2016 vindt er binnen het programma een transitie plaats met als belangrijke doelen:

- Het uitwerken van de programmadoelen en mijlpalen.

- Het inregelen van de werkprocessen volgens het model Integraal Projectmanagement Model (IPM) met trechtering naar de projectbeslissingen.
- Het beschrijven en implementeren van processen, procedures en templates (kwaliteitsmanagementsysteem).
- Het opstellen van een voorspelbare besluitvormingsagenda.
- Het opstellen van een betrouwbare planning voor de planuitwerkingsfase met bijbehorend risicodossier.
- Het nader detailleren van de programmascope.
- Het formuleren van een nieuwe uitrolstrategie.
- Het komen tot geactualiseerde afspraken rond het budget van de planuitwerkingsfase.

Voorafgaande aan de transitieperiode heeft door het per begin november 2015 gestarte nieuwe programmabeheersteam een analyse plaatsgevonden van de problematiek binnen het programma. Mede op basis van die analyse zijn verbeteracties geformuleerd en is een transitieteam ingesteld.

Op basis van ons onderzoek constateren wij dat er grote inspanningen worden verricht binnen het programma om de benodigde verbeteringen door te voeren. De transitie brengt volgens het programma ook met zich mee dat er personele wisselingen nodig zijn. De invulling van een aantal cruciale functies vergt meer tijd dan voorzien. Dit vormt nog wel een risico voor de doorlooptijd van de transitie. Onlangs zijn wel nieuwe sleutelfiguren aangesteld en deels al beschikbaar. Een aandachtspunt is verder nog het overdragen van kennis aan nieuwe medewerkers.

Omdat er op veel gebieden wordt gewerkt aan verandering en verbetering kunnen wij nog geen bevindingen geven over de resultaten van de transitie; dit is pas over enige tijd mogelijk. De transitie moet grotendeels voltooid zijn per 1 juli 2016.

Op dit moment worden er binnen de programmaorganisatie grote inspanningen geleverd om de doelen van de transitie te realiseren. Om de kans op succes te vergroten is het van belang dat de transitie planmatig verloopt. Een transitieplan is hierbij een belangrijk hulpmiddel. Van dit plan is een eerste versie opgesteld. Het plan dient nog te worden aangescherpt met een gedetailleerde planning met (tussen)mijlpalen en voorziene besluitvormingsmomenten. Over de voortgang van de transitie dient regelmatig gerapporteerd te worden binnen het programma en naar de bij het programma betrokken partijen. Zonodig dient bijsturing plaats te vinden. Een ander belangrijk aandachtspunt vormt een tijdige en kwalitatief goede invulling van functies in de aangepaste organisatie. De (blijvende) steun en het commitment van de topleiding van de betrokken partijen om ERTMS te realiseren is eveneens van groot belang.

De in de volgende paragrafen gemaakte opmerkingen dienen in het licht van de lopende transitie te worden gezien.

2.3.2 *Scope*

Eind 2015 is een scopedocument opgeleverd. Dit scopedocument bevat nog veel openstaande punten (nog te nemen beslissingen) zodat het nog niet als een uitgekristalliseerde basis kan dienen voor het programma. Om invulling te geven aan de openstaande punten zijn op dit moment circa vijftien werkgroepen ingericht.

Voor de invulling van de nog te nemen beslissingen is een zogenaamde 'Verzoek tot Ontwerpbesluit-procedure' geïmplementeerd. In deze procedure wordt voor

voorgestelde ontwerpbesluiten vastgelegd wat de impact is voor scope, geld, tijd, en risico's.

2.3.3 *Planning*

De transitie van het programma heeft ook consequenties voor de planning. De work breakdown structure (WBS) die is opgenomen in de planning moet worden gekanteld naar de drie nieuwe werkstromen operationele processen en technisch management, contractmanagement en omgevingsmanagement. De planners zullen dit proces uitvoeren in samenwerking met de werkstromen. Hierbij wordt aandacht geschonken aan de daadwerkelijke voortgang van de werkpakketten en de afhankelijkheden tussen de werkstromen, zodat op basis daarvan mijlpalen in de planning kunnen worden opgenomen die een betere beheersing mogelijk maken. Bij het opstellen van de nieuwe planning zal door de programmaorganisatie ook worden nagegaan of er versnellingen mogelijk zijn. Aan het einde van de transitieperiode moet de nieuwe planning gereed zijn.

De maandelijkse voortgangsrapportages zullen door de programmaorganisatie worden aangepast zodat deze beter aansluiten op de activiteiten die voor die maand gepland stonden.

Er is een processchema met betrekking tot het planningsproces. Dit processchema kan worden aangevuld met een beknopte beschrijving van:

- De functionarissen die betrokken zijn bij het planningsproces en de rol die zij daarbij vervullen.
- Hoe voorgestelde wijzigingen op de planning en de informatie over de voortgang worden aangeleverd en welke formats hierbij gehanteerd worden.
- De kwaliteitsborging die rond de planning plaatsvindt.
- De relatie en de afstemming met de andere beheersgebieden (scope, geld en risico's).

2.3.4 *Risicomanagement*

In voortgangsrapportage 4 is de top 10 van risico's voor het programma ERTMS opgenomen. De top 10 is door middel van samenspraak tussen programmabeheersing en de werkpakketten tot stand gekomen en vastgesteld in het programma management overleg. In de gehouden risicosessie is gebleken dat de toprisico's van de werkpakketten onder te brengen zijn bij de reeds in voortgangsrapportage 3 opgenomen toprisico's, waarbij in sommige gevallen wel de formulering van de risico's is aangescherpt.

De top 10 en de volgorde daarin zijn ontstaan door middel van een inschaling naar impact. Vooralsnog is er een ranking gemaakt op grond van gevolgen voor de planning. Het programma heeft de intentie om het inzicht in de risico's te vergroten. De bestaande top 10 uitgedrukt in tijd wordt daarom aangevuld met een top 10 uitgedrukt in geld (medio 2016 verwacht). Vanaf dat moment wordt het ook mogelijk om de impact voor de post onvoorzien te bepalen. Voor de uitdrukking van deze impact zal volgens het programma met een bandbreedte worden gewerkt. In dit verband is ook van belang dat medio 2016 een actualisatie van de business case zal plaatsvinden en daarmee ook van de post onvoorzien, die onderdeel uitmaakt van de business case.

De laatste risicosessie is op 17 december 2015 gehouden. Belangrijke input voor deze sessie is het Fyra rapport geweest. De geïnventariseerde risico's zijn vastgelegd in een Excel bestand waarvan de komende tijd een aanpassing van de structuur wordt doorgevoerd. Ten behoeve van de probabilistische planning worden risico's vanuit Excel in het planningsysteem ingelezen. Tot dusver betreft dit nog alleen de top 10 risico's.

De geregistreerde risico's worden uitgedrukt in kans en gevolg. Dit is echter nog niet voor alle risico's het geval. Bij de meeste risico's zijn inmiddels beheersmaatregelen geformuleerd.

Van een identieke vastlegging van de risico's door de werkpakketten is nog geen sprake, hieraan wordt nog gewerkt. Er ontbreekt ook nog belangrijke informatie bij de vastlegging van de risico's, bijvoorbeeld een koppeling op het niveau van work breakdown structure, het risiconiveau (exogeen, programma, werkstroom, project), en de te volgen beheerstrategie (zowel bij kansen als bij bedreigingen) en de eventuele relatie met contracten. Dit is zeker van belang bij de organisatieaanpassing die plaatsvindt. De risico-eigenaar moet in staat blijven het geheel te overzien om de juiste (verantwoordelijke) partijen bij de beheersing van een risico te kunnen betrekken. Voor een bevordering van integraal inzicht, monitoren en bijsturen is het doorontwikkelen van een dashboard aan te bevelen.

Voor het integraal beheren van de risico's is de risicomanager afhankelijk van informatie die door de werkstromen wordt aangeleverd. Een goede kwantitatieve en kwalitatieve invulling van de bemensing van het risicomanagement binnen de werkstromen verdient nog de aandacht.

2.3.5 Kwaliteitsmanagement

In 2015 heeft het programma ERTMS onvoldoende invulling gegeven aan het kwaliteitsmanagement. In november 2015 is binnen het kernteam programmabeheersing een nieuwe kwaliteitsmanager aangesteld. Deze moet het kwaliteitsmanagement een impuls gaan geven. De bemensing van het kwaliteitsmanagement binnen de werkstromen verdient nog de aandacht.

Het programmabeheersplan stamt uit september 2014. Volgens het transitieplan wordt het programmabeheersplan in de transitieperiode geactualiseerd. In het programmabeheersplan van september 2014 is de opzet van het kwaliteitsmanagement uitgewerkt. Het programma voorziet dat de methode voor kwaliteitsmanagement gehandhaafd blijft. In opzet wordt er uitgegaan van een risicogestuurde kwaliteitsborging. Hiermee ontstaat een koppeling tussen kwaliteitsmanagement en risicomanagement. Startpunt voor de kwaliteitsborging is een op te zetten toetsplan. In ieder toetsplan wordt een toetsingskader, een risicoprofiel, een kwaliteitsborgingregime en kwaliteitsborgingmaatregelen opgenomen.

Van belang is dat kwaliteitsmanagement expliciet belegd en bemenst is en blijft in de werkstromen en programmabreed, alsmede dat de betreffende procedures goed zijn uitgewerkt en geïmplementeerd. Ook moeten verantwoordelijkheden duidelijk worden vastgelegd, bijvoorbeeld in een geactualiseerde RASCI-tabel.

2.3.6 Configuratiemanagement

Eind 2015 is het configuratiemanagement nog niet uitgewerkt in processen en procedures en daarmee nog niet formeel ingericht. In een document 'Inrichting Relatics' wordt wel inzicht gegeven op welke wijze de vastleggingen in het configuratiemanagement plaats gaan vinden.

Het nieuwe programmabeheersteam is bezig met het herinrichten van de programmabeheersing. Het kwaliteitsmanagementsysteem (KMS) en het configuratiemanagement (inclusief wijzigingen- en issuebeheer) maken deel uit van de programmabeheersing. Bij de herinrichting wordt gebruik gemaakt van bruikbare elementen die in het programma al voorhanden zijn, zoals het hiervoor genoemde Relatics document. Er is door het programmabeheersingsteam een

stappenplan voor de invoering van het KMS opgesteld. Een belangrijk onderdeel van de inrichting van het KMS is de relatie tussen het programma ERTMS en de voortbrengingsprocessen en de verantwoordelijkheden daarin van ProRail en NS. Na interne besluitvorming over het KMS vindt uitwerking plaats in processen en procedures die naar verwachting medio 2016 gereed zullen zijn. Het programma streeft er naar om het KMS voor het eind van 2016 ingeregeld te hebben.

2.3.7 *Onafhankelijke SI-functie*

Met ingang van 2016 zijn met de invulling van de ECF-functie de drie rollen SI (System integrator), CIO (Chief Information Officer) en ECF-functie (Eigenstandige Controlfunctie) ingevuld. De ECF-functie moet nog wel binnen het programma worden ingebed als een derde lijns control. Dus gebruikmakend van de eerste lijns (management) en tweede lijns (programmabeheersing) controls.

Vanuit de CIO-functie is er in 2015 aandacht geschonken aan de BIT-toets in de vorm van een self-assessment. Tevens is er, in samenwerking met NS, ProRail, IenM en RWS, aandacht voor de cybersecurity rond ERTMS. De ICT-architectuur is nog niet uitgewerkt in bijvoorbeeld een PSA (Project Start Architectuur). Wel zijn er basisdocumenten hiervoor aanwezig in de vorm van een scopedocument en een vervoersysteemarchitectuur.

Nu de onafhankelijke SI-functie compleet is, verdient het aanbeveling om maandelijks met een beknopte rapportage te komen. In deze beknopte maandrapportage kan worden aangegeven:

- Welke activiteiten uitgevoerd zijn, welke (concept) deelproducten beoordeeld zijn.
- Wat de belangrijkste bevindingen zijn vanuit de SI-functie voor de drie onderdelen: SI, CIO en ECF vanuit die beoordeling.
- Welke activiteiten zijn voorzien voor de komende maand.

2.3.8 *Documentmanagement*

Een van de verbeterpunten uit de verbetersessies is dat documentmanagement op orde moet worden gebracht. Na de kanteling en deels nieuwe bemensing van de programmaorganisatie komt de verantwoordelijkheid voor het documentmanagement te liggen bij een nieuw op te zetten bureau programma-ondersteuning. De werkstromen zijn zelf verantwoordelijk voor het archiveren. De verantwoordelijkheid voor het toetsen van de naleving van de procedurebeschrijving en instructies ligt bij programmabeheersing.

Voor archivering en kennisdeling is een database en een kennisbank opgezet. Voor een juist gebruik worden trainingen, instructies en een procedurehandboek aangeboden. In het procedurehandboek is wel duidelijk vastgelegd hoe gearchiveerd moet worden, hoe geautoriseerd wordt en hoe het beheer van de applicatie is geregeld. Uit het procedure handboek is niet af te leiden hoe de volledigheid van de archivering en het voldoen aan wetgeving wordt bewaakt.

Voor het vastleggen van de resultaten van systems engineering wordt gebruik gemaakt van het systeem Relatics. Hierin vindt ook vastlegging van issues en afstemming met stakeholders plaats.

2.4 Bevindingen inzake voortgangsrapportage 4

2.4.1 De volledigheid van de in de voortgangsrapportage opgenomen informatie

Ter zake van de volledigheid van de in de voortgangsrapportage 4 opgenomen informatie, hebben wij vastgesteld dat de volgens artikel 12 van de Regeling grote projecten op te nemen informatie is opgenomen in de voortgangsrapportage. Er is geen nieuwe planning in de voortgangsrapportage opgenomen. Dit is met redenen omkleed in paragraaf 3.4.2 van de voortgangsrapportage.

2.4.2 Risico's opgenomen in de voortgangsrapportage

In paragraaf 3.6 van voortgangsrapportage 4 is in tabel 6 een overzicht gegeven van de belangrijkste risico's. In bijlage 3 worden deze risico's verder toegelicht. Voor een snel inzicht in de risico's die sterk gestegen of gedaald zijn, zou het goed zijn om de betreffende stijging of daling ook in paragraaf 3.6 toe te lichten.

In bijlage 3 van de voortgangsrapportage worden de risico's nader beschreven en worden onder andere de beheersmaatregelen vermeld. De voortgang in de uitvoering van de beheersmaatregelen blijkt niet altijd expliciet uit bijlage 4. De informatiewaarde van bijlage 4 kan toenemen door steeds expliciet over de voortgang van de uitvoering van de beheersmaatregelen te rapporteren.

Wij zijn gaarne bereid een en ander nader toe te lichten.

Den Haag, 8 april 2016

drs. T.L. Enting-Beijering RA

Auditdienst Rijk
Clustermanager IenM

Bijlage: Financiële verantwoording

(Ontvangsten, tabel 3 in voortgangsrapportage 4 ERTMS)

Incl. BTW (in mln. EUR)	VGR1 01-04-2014 t/m 30-06-2014	VGR2 01-07-2014 t/m 31-12-2014	VGR3 01-01-2015 t/m 30-06-2015	VGR4 01-07-2015 t/m 31-12-2015	Totaal 01-04-2014 t/m 31-12-2015
Hoofdstuk XII Infrastructuur en Milieu					
12.98 Apparaatsuitgaven	0	0	0	0	0
Infrastructuurfonds					
17.07.02 Planuitwerkingsfase	0	0	0	0,85	0,85
17.07.02.01 Planstudiekosten	0	0	0	0,85	0,85

(Uitgaven, tabel 4 in voortgangsrapportage 4 ERTMS)

Incl. BTW (in mln. EUR)	VGR1 01-04 t/m 30-06-2014	VGR2 01-07 t/m 31-12-2014	VGR3 01-01 t/m 30-06-2015	VGR4 01-07 t/m 31-12-2015	Totaal 01-04-2014 t/m 31-12-2015
Hoofdstuk XII Infrastructuur en Milieu					
12.98 Apparaatsuitgaven	0,0	0,612	0,169	1,011	1,792
Infrastructuurfonds					
17.07.02 Planuitwerkingsfase	0,029	2,809	0,497	18,424	21,759
17.07.02.01 Planstudiekosten	0,029	2,809	0,497	18,424	21,759

(Aangegane verplichtingen, tabel 5 in voortgangsrapportage 4 ERTMS)

Incl. BTW (in mln. EUR)	VGR1 01-04-2014 t/m 30-06-2014	VGR2 01-07-2014 t/m 31-12-2014	VGR3 01-01-2015 t/m 30-06-2015	VGR4 01-07-2015 t/m 31-12-2015	Totaal 01-04-2014 t/m 31-12-2015
Hoofdstuk XII Infrastructuur en Milieu					
12.98 Apparaatsuitgaven	0,0	0,612	0,617	1,494	2,723
Infrastructuurfonds					
17.07.02 Planuitwerkingsfase	0,033	4,456	43,937	2,427	50,853
17.07.02.01 Planstudiekosten	0,033	4,456	43,937	2,427	50,853

Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
(070) 342 77 00